

REMÉNYTELEN

M É R E Y K A T A L I N

Az anyámnak mindig szép keze volt. Vigyázott is rá. Ápolta glicerinnel, étolajjal. Akkor az volt. A körme is szép hosszúra nőtt. Mindenki irigyelte. Persze, ő nem rágta. És mindig nagyon haragudott, ha elnyalogattuk a glicerinjét. Pedig a glicerin undok volt és ragadós az ember kezén. Kipróbáltam. A nővérem meg hiába reménykedett, hogy neki is olyan szép keze lesz tőle. Az olajat nem mertük bántani. Nagyon nehéz volt hozzájutni. A púderre rá sem mertünk nézni. Igazi Houbigant – mondta az anyám meghatódva, szinte áhítattal. Párizsi. Volt kölnije is, Fekete macska, de ahhoz végleg nem juthattunk hozzá. Azt sem tudtuk, hol tartja, olyan nagyon vigyázott rá, a púderpamacsait viszont mindig összekoszoltuk.

Az apám hat évig járt az anyám után. Hat évig udvarolt neki. Zomborból járt hozzá eleinte Fehértemplomba, utána Palánkára. Az anyám ott tanított. Az apám a cég kocsijával járt ki hozzá, rendszeresen, minden szombaton. Hétköznap dolgozott, akkor már a Mobil Oil alkalmazottjaként. Önállósodást forgatott a fejében, és hordta az árumintát a cséplőknek. Vasárnaponként meccsre járt. Nem nézni, játszott! Sportember voltam – mondogatta később is büszkén.

Azokat a kimaradt vasárnapokat az anyám sohasem bocsátotta meg neki. És meggyűlölte nemcsak a futballt, hanem a sportot is. Mindent, ami testmozgás. Még a takarítást is.

Nősülés előtt apám kölcsönt vett fel. Könnyen kapott, még megvoltak a zsidó bankárok. Meglett a lerakat. Csak a nősülés húzódott el. Nagyon soká kellett udvarolnia, amíg az anyám be nem adta a derekát. Huszonnyolc évesen. Akkor ment hozzá az apámhoz, amikor az a saját kocsiját ment megkérni a kezét. Fénykép is van róluk. Apám büszke, anyám szende, az autó meg piros. Legalábbis így mondták.

Az anyámnak az volt a szerencséje, hogy a nagyanyám szeretett mosogatni. Takarítani nem bírt, mert fájta a lába. Pedig minden munkát szeretett, az állatokat is ő gondozta. Egyedül volt. És özvegy is. A nagyapám, az Öreg, éppen csak hogy megismerkedhetett az anyámmal. Mire a nővérem megszületett, ő már nem volt. Pedig a nővérem gyorsan meglett. Később a nővérem is nagyon szeretett mosogatni, én halat, csirkét bontottam szívesen, a húgom inkább sütött, az apám meg takarított.

A futballt az apám úgy hagyta abba, mint más a cigarettát. Egyszerűen leszokott róla. Máról holnapra. A nővérem születése után soha többé nem ment ki a pályára. Pedig az Amatőr még Pestre is eljutott! Igaz, a nővérem születése után minden másképp lett. Új idők. Megcsappant a tőke, aki tehette, Amerikába mentette. Az Amatőr más nevet kapott, és mások jártak ki a mérkőzéseket megnézni. A nővérem 38-ban született.

Amikor én megszülettem, az apám állítólag három napig haza sem ment. Meg sem nézett, csak mulatott, mulatott keservesen. Akkor, 42 nyarán, azt hiszem, sok mindent eltemetett. Jó ürügy voltam. 45-ben, mire a húgom meglett, nem csárdászott hajnalig. Nem is volt miért. Nem voltak már illúziói, nem volt mit temetnie.

Az anyám azt sem tudta, mi a csatár, én azt is tudtam, mi a half. Az apám bal half volt. Tudtam, mi a védőjátékos, kik adják a gólt, és hogy nem mindig a kapus a hibás. Sőt! És védőjátékos is adhat gólt néha, kivételesen, és ő szalad a legtöbbit. Tudtam, miért kiabálja a közönség: szemüveget a bírónak, és az apámmal együtt énekeltem a Sportegyletről szóló gúnydalt. Ismertem az Amatőr játékosainak nevét, csak a Grósz Micáéval nem voltam kibékülve. Még hogy férfi és Mica! De ő volt a

legjobb kapus. A pestiekénél is jobb, bár eleinte nem őt akarták Pestre vinni, de nem bánták meg, hogy hallgattak az apámra. A Mica aztán eltűnt, ahogy sokan mások is eltűntek. Ki szépszerével, ki nem; ki ezért, ki azért. Volt, aki eltűnt, volt, akit eltűntettek.

Az anyám mindig kinevette a nagymamát, ha azt mondta: nincs szívem megtenni . . . Mi az, hogy nincs szíve? És micsoda nyelv ez?! Szíve mindenkinek van! És engem is nagyon kinevetett, amikor egyszer azt mondtam, szeretném a kuckuck valzert föltenni. Pedig ez volt a lemezre írva, elolvastam. Akkor is kinevetett a botnyelvemért és a botfülemért, amikor az iskolai német versben a Donaunak a végét nyomtam meg. Évtizedekig utánozta a rossz hangsúlyomat: *Donau, Donau*; még ma is hallom. És ráadásul fűnek-fának elmondta. A házi feladatokban sem segített. Még a hibákat sem javította ki soha. Mintha nem is akarta volna, hogy megtanuljak németül. Mintha csak magának akarta volna a németet megtartani. Kisajátította féltékenyen bezárkózva a nyelv vélt vagy valós privilégiumába. Sohasem ismerte el, és sohasem vette tudomásul, hogy tudok németül. Pedig annyira igyekeztem! Könyvből tanultam meg, és még máig sem értem, hogy bírta ki, hogy egy szót sem szolt hozzánk az anyanyelvén.

Egy időben sok pénzt kaptam az apámtól. Sportcsokoládét vettem rajta. Az egy Hidegkuti kivételével megvolt az egész aranycsapat képe, még a tartalékosoké is. Az osztályban senkinek sem volt meg a teljes csapat. A fekete klottkötegyem zsebe örökösen ragadós volt, mert a csokit a húgomnak tartalékoltam, hogy neki is jusson valami. Különben is hajszálvékony volt, csak a képek miatt vettem. Meg aztán nem is szerettem olyan nagyon a csokit.

Nem szerettem én semmit. Nem szerettem zongorázni, nem szerettem enni; nem szerettem kézimunkázni, a varrógéphez meg az anyám nem engedett. Sétálni sem szerettem, és piacra járni sem. Anyám mindig rengeteget ácsorgott, örökké találkozott valakivel, fogyásról és hízásról beszélgettek; vagy panaszkodtak, vagy szidtak valakit. Például engem, akit az apám teljesen elront a sok csokoládéval, az apámat, aki örökké rádiózik, és szórja a pénzt.

Az anyám délután sohasem feketett le, pedig rendszerint majd szétment a feje. Örökké ott bőggettük a fülébe a rádiót. De hát a Szepesit nem lehetett halkán hallgatni! Az anyámnak különben is örökké fájt a feje. Mi meg örökké a rádiót bújtuk. Ez a foci igazibb volt, mint a régi Amatőr, ami nekünk mindig csak az Amatőr maradt, pedig megint átkeresztelték. Ez a foci testet öltött. A Szózat dallamát a mai napig sem tanultam meg, a Himnuszét igen. Mert a győztes mérkőzések után mindig eljátszották. A szövegét az apám tudta. Erkelt is említette, a pozsonyi harangokat is, meg a Bánk bánt. Antikváriumi példányként a nővérem Szabadkán meg is szerezte a Bánkot. Tiborcz monológját az apám magyarázta meg: – „És aki száz meg százezert rabol, bírása lészen annak, akit a szükség garast rabolni kényszerített.” – Szabadkán a nővérem a Szepesi-könyvet is megszerezte. Az a könyv akkor Zomborban csak nekünk volt meg. Sovány vigasz a végzetes meccs árnyékában.

Volt az anyámban valami szörnyű makacs, passzív ellenállás. Keménység, amellyel szinte mindenből következetesen kimaradt. Nem távol tartotta magát a dolgoktól, hanem csak és egyszerűen kimaradt belőlük. Lehet, hogy csak így tudott túlélni. Akkor este, egyetlenegyszer, először és utoljára kimondta. Megmondta a magáét. De akkor sem közvetlenül, hanem a maga igen is, nem is módjában, csak úgy mellékesen, de hajszálpontosan időzítve: – Akár örülhetnél is, mert a feled német.

Nekem csak folyt a könnyem. Csak raktam a fát, az apám meg csak vágta. Szótlatlanul vágta, egyre csak vágta, messzire repültek a darabok. Még akkor se szólalt meg, amikor másodszor is ledőlt, amit fölraktam. Mielőtt bementünk az anyámhoz, végre megszólalt: Hát akkor most már nincs több himnusz.

*

Ment egyszer Zomborban egy némafilm, s annak a kísérőzenéjében valaki a mieink közül fölfedezni vélte a magyar himnusz dallamát. Nem tudom, hogyan csúszhatott bele ilyen nagy hiba. A magyar himnusz nyilvánosan! . . . Tódultunk a moziba, csak az apám nem ment el.

A moziban a katonák, a füttyögetés, a bűz, a napraforgó, a köpködés, a csikorgó székekben csámcsogó közönség között rádöbentem.

És hirtelen megértettem azt az indulatot is, ami az apámba az élete hátralevő részében beleszorult. Az egyedüllétét és azt is, hogy most már nincs több himnusz.

*

Az anyám keze még mindig szép. Szébb, mint az enyém. A himnusz meg odaát van, és ha kifizetjük a kilépést, meghallgathatjuk.